

Fiatalok tartós munkanélkülisége: Jellemzők és szakpolitikai válaszok

Bevezető

Annak ellenére, hogy 2014 óta uniószerre a fiatalok munkaerőpiaci helyzetének javulására utaló pozitív jelek érzékelhetőek, a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliség és tartós munkanélküliség magas szintje továbbra is aggodalomra ad okot. Bár a fiatalok tartós munkanélkülisége természetesen nem újkeletű kihívás az európai szakpolitikák számára, abban széleskörű az egyetértés, hogy a 2008-as gazdasági válság súlyosbította a problémát, és még soha nem érintette a fiatalok olyan széles rétegét, mint ma, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőktől egészen a leghátrányosabb helyzetűekig. A fiatalok tartós munkanélküliségének elterjedtsége a tagállamok szintjén is jelentős különbségeket mutat, és az idő múlásával is változások figyelhetők meg. Bár a tagállamok többsége a válság óta a fiatalok tartós munkanélküliségi rátájának emelkedését regisztrálta, megfelelő támogatási intézkedések bevezetésével számos ország láthatólag sikerrel kezeli ezt a szakpolitikai kihívást.

Jelen tanulmány az európai fiatalok tartós munkanélküliségének mélyreható vizsgálatát ismerteti. Célja azon tényezők azonosítása, amelyek egy fiatal esetében növelik a 12 hónapig vagy még tovább tartó munkanélküliség kockázatát, és ennek a jóllétre, valamint a hosszútávú jövedelmi és elhelyezkedési kilátásokra gyakorolt torzító hatásainak az elemzése. Emellett a tanulmány tíz tagállam esetében megvizsgálja a politikai kezdeményezéseket is annak érdekében, hogy rávilágítson a szakpolitikai kérdés sikeres megközelítésére.

Szakpolitikai háttér

Korábbi kutatások rámutatnak, hogy a fiatalok viszonylag jól kezelik a rövid ideig tartó munkanélküliséget. A hosszú távú állástalanság ugyanakkor nagy valószínűséggel károsan befolyásolja jövőbeni munkaerőpiaci helyzetüket, akárcsak a teljes élethosszra vetített jövedelmi kilátásaikat, így az érintettek esetében ez társadalmi kirekesztéshez vezethet. Annak érdekében, hogy csökkenjen egy ily módon „szedett generáció” kialakulásának kockázata, a

közelmúltban elindított Ifjúsági Garancia Program szolgál a legfontosabb politikai keretként a fiatalok tartós állástalanságának megelőzését szolgáló intézkedések számára. A munkanélküliség negyedik hónapjának leteltekor beiktatott beavatkozási pont, ahol valamennyi 25 év alatti fiatal állásajánlatot kap, illetve további képzésen, gyakorlati képzésen vagy szakmai gyakorlaton vesz részt, a korai beavatkozás fontos mérföldkövét jelenti a tartós munkanélküliség megakadályozásában. Az Ifjúsági Garancia Program mellett a tartós munkanélküliek munkaerőpiacra történő integrálásáról szóló, 2016. február 15-i tanácsi ajánlás képezi a tagállami szintű szakpolitikai beavatkozások másik pillérét. Bár ez az ajánlás nem kifejezetten a fiatalokra összpontosít, széles körben elismert tény, hogy a fiatalok munkanélkülisége és tartós munkanélkülisége a válság legjelentősebb örökségei, két olyan kihívás, amelyekkel uniós és tagállami szinten is foglalkozni kell.

Fő megállapítások

- A fiatalokat jobban érinti a tartós munkanélküliség, mint más korcsoportokat. 2016-ban Európában a 15-24 év közötti munkaképes fiatalok 5,5%-a volt tartósan munkanélküli. Ez az arány magasabb, mint a keresőképes korú felnőtt és idősebb munkavállalók körében (amely mindkét esetben 3,9%). Ez azt jelenti, hogy állástalan fiatalok majdnem egyharmada (29,5%-uk) tartósan munkanélküli. Ez a helyzet ugyanakkor jelentősen javult 2013 óta, amikor a hosszútávú munkanélküliség aránya a munkaképes korú fiatalok esetében elérte a csaknem 8%-ot. Mindazonáltal 2016-ban az Unióban majdnem 1,3 millió volt az állástalan és legalább 12 hónapja aktívan állást kereső fiatalok száma.
- Jelen tanulmány megállapításai alapján a képzés illetve a munkatapasztalat hiánya az a két fő kiváltó tényező, amelyek növelik a fiatalok tartósan munkanélkülivé válásának esélyét.

- Az elemzés megerősítette azt a torzító hatást, amelyet egy fiatal estében a tartós munkanélküliség korai megtapasztalása az élete során elért gazdasági eredményeiben okozhat. Különösen az nyert megerősítést, hogy míg a foglalkoztatásban való részvétellel gyakorolt torzító hatás az idő múlásával rendszerint eltűnik, a tartós munkanélküliséget megtapasztalók a munkaerőpiacra történő visszatéréskor nagyobb valószínűséggel helyezkednek el alacsony képzettséget igénylő vagy képzettséget nem igénylő munkakörökben. Ráadásul a tartós munkanélküliség múltbeli és korai megtapasztalása élethosszig tartó negatív hatást gyakorol a jövedelmi kilátásokra egy, a teljes életpályán végigvonuló bevételi hátrányt vonva maga után.
- A tartós munkanélküliség drasztikusan befolyásolja a fiatalok jóllétének számos dimenzióját. Különösen az étellel való általános elégedettséget csökkenti és, amit fontos kiemelni, növeli a társadalmi kirekesztés esélyét, ugyanakkor csökkenti a jövőbe vetett bizalmat. Emellett saját korosztályukhoz viszonyítva, ideértve a rövid távon munkanélkülieket is, nagyobb valószínűséggel válnak rászorulókká.
- A tagállamok sokféle szakpolitikai intézkedést léptettek életbe – rövid- és hosszútávúakat egyaránt –, amelyek célja a munkaerőpiacról hosszú időre kiesett személyek reintegrációjának támogatása. Tíz ilyen szakpolitikai intézkedés elemzése azt mutatja, hogy a fiatalok tartós munkanélkülisége terén szerzett országspecifikus tapasztalatoktól függően sokféle megközelítést alkalmaznak. Ezek a megelőző és integratív megközelítésektől egészen a szerkezeti reformokig terjednek, amelyek célja, hogy lebontsák az akadályokat a fiatalok munkaerőpiachoz való hozzáférése előtt.
- Az elemzésből kitűnik, hogy mivel a tartósan munkanélkülieket rendszerint egyedi, az egyéb munkanélküliektől különböző szükségletek és sajátosságok jellemzik, olyan programokra van szükség, amelyekkel elsőként elvégezhető az egyéni szükségletek részletes elemzése és egyénre szabott utak dolgozhatók ki.

Szakpolitikai iránymutatások

- A tartósan munkanélküli fiatalok reintegrációjának első lépése, hogy megszólítjuk őket. Míg a hagyományos kapcsolatfelvételi formák drágának és kevésbé hatékonyak bizonyulhatnak, az alternatív csatornák alkalmazása, különösen az olyan online eszközöké, mint az erre a célra létrehozott honlapok és a közösségi média, hatásos és költséghatékony lehetőséget jelenthetnek.
- E csoport foglalkoztathatóságának javítása érdekében tág megközelítés szükséges. Szükséges a motivációjuk helyreállítása és elvárásaik kezelése. Erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy helyreálljon az alkalmazásukra törekvő intézményekbe vetett bizalom, amely az esetleges múltbeli negatív tapasztalatok miatt megrendülhetett.
- Rugalmas megoldások, decentralizált végrehajtás, az érdekeltek bevonása és az érintett szereplőkkel, különösen a helyi munkaadókkal, történő szoros együttműködés mind a siker fontos meghatározói az ilyen kezdeményezések esetében. Széleskörű az egyetértés abban, a fiatalok munka világába történő belépését vagy visszatérését támogató szakpolitikai intézkedések esetében szükséges a munkaadók bevonása is, lehetőség szerint mind a tervezés, mind a végrehajtás szakaszában.
- Ismerve a tartósan munkanélküli fiatalokat nagyobb eséllyel sújtó hátrányok sokféle szintjét, az ezekre adott szakpolitikai válasznak is többdimenziósnak kell lennie, amelynek felépítése és végrehajtása innovatív új megközelítéseket tartalmaz. Ezért, a fiatalok újra pályára állítása érdekében elengedhetetlen a holisztikus, egyénre szabott és őket a középpontba helyező megközelítés. Egy ilyen megközelítés olyan elemeket tartalmaz, mint a tanácsadás, a mentorálás, speciális támogatásra történő javaslattevés, személyre szabott képzés és állásközvetítés, valamint rugalmas és folyamatos támogatás a program minden szakaszában.

További információ

A „Fiatalok tartós munkanélkülisége: Jellemzők és szakpolitikai válaszok” című jelentés megtalálható a következő linken: www.eurofound.europa.eu/publications

További információért forduljon Massimiliano Mascherini kutatásvezetőhöz a mam@eurofound.europa.eu címen.